

Wypas leśno-pastwiskowy bydła mięsnego

System leśno-pastwiskowy daje możliwość prowadzenia zrównoważonej, wydajnej i opłacalnej hodowli zwierząt w sposób naśladujący naturę, który dodatkowo ma pozytywny wpływ na środowisko.

Coraz więcej osób świadomie podchodzi do kwestii pochodzenia i dobrostanu zwierząt gospodarskich. Zauważalne zmiany w wyborze kupowanych produktów dają szansę na rozwój gospodarstw ekologicznym, prowadzonym w duchu zrównoważonej hodowli.

Świadomość ludzi na temat żywienia rośnie, a że „jesteśmy tym, co jemy” stawiamy na produkty, w tym mięso, ze sprawdzonych źródeł, od zwierząt zdrowych, karmionych naturalnie, bez sztucznych dodatków i medykamentów.

Natura lepsza od ludzkich pomysłów

System żywienia oparty na produkcji zielonki poprawia profil kwasów tłuszczowych w mięsie w porównaniu z systemem opartym na koncentratkach. Wielonienasycone kwasy tłuszczowe, które są zalecane przez dietetyków w diecie człowieka, występują w wyższych stężeniach w wołowinie pochodzącej od bydła żywionego zielonką niż od bydła żywionego ziarnem.

Jak sama nazwa wskazuje, w systemie leśno-pastwiskowym wypasa się zwierzęta na terenach zadrzewionych: w sadach tradycyjnych, zagajnikach o krótkiej rotacji, na porośniętych drzewami pastwiskach.

Taki wypas przyczynia się do zrównoważonej produkcji zwierzęcej, zmniejsza wpływ na zasoby naturalne oraz zwiększa wydajność, rentowność i opłacalność wykorzystania danego obszaru. Ponadto w systemie leśno-pastwiskowym (inaczej sylwo-pastoralnym) poprawia się bezpieczeństwo żywnościowe i dobrostan zwierząt.

Istnieją różne sposoby integrowania leśnictwa i produkcji zwierzęcej w ramach wypasu rolno-środowiskowego na całym świecie. Główne formy to rozproszone drzewa na pastwiskach, plantacje drewna z pastwiskami dla zwierząt gospodarskich oraz pastwiska pomiędzy alejami drzew, żywymi płotami i pastwiskami z krzewami.

Integracja leśnictwa i produkcji zwierzęcej wydaje się bardziej wydajna, opłacalna i zrównoważona niż każda z nich osobno. Pomimo setek lat w chowie pastwiskowym oraz zamkniętym, zwierzęta, gdy tylko mają taką możliwość częściej wybierają obszary z krzewami i drzewami niż tereny otwarte.

Korzyści dla hodowcy, zwierząt i środowiska

Podczas wypasu leśno-pastwiskowego dobrostan zwierząt ulega poprawie. Zadrzewienia zapewniają bogate środowisko, cień i schronienie w gorące i słoneczne dni. Kiedy temperatura otoczenia i wilgotność względna wzrastają, bydło potrzebuje dodatkowej energii do ochłodzenia się i zjada mniej pokarmu. Drzewa to dobry sposób na zapewnienie cienia, a tym samym na zmniejszenie ryzyka stresu cieplnego.

Co więcej, bezpośrednie działanie promieni słonecznych może powodować oparzenia słoneczne lub zwiększoną podatność na działanie niektórych toksyn. W zimie drzewa chronią zwierzęta przed wiatrem i pomagają w utrzymaniu prawidłowego bilansu cieplnego.

Oprócz tego, wśród drzew i krzewów bydło wykazuje mniejszy niepokój i lęk związane z większą możliwością częściowego lub całkowitego ukrycia się. Ukrycie się daje możliwość poświęcenia większej ilości czasu na wypas i przeżuwanie zamiast na rozglądanie się za oznakami niebezpieczeństwa. Natomiast możliwość utrzymywania interakcji społecznych z innymi osobnikami zapewnia komfort psychiczny.

Niski dobrostan bydła mięsnego może wynikać z chorób pojawiających się w momencie wprowadzenia do systemu opasu. Młode cielęta zbyt wcześnie oddzielone od matek są transportowane do gospodarstw, utrzymywane w systemach grupowych, a następnie łączone z wieloma innymi osobnikami, którym zadaje się pożywienie, do którego nie są przyzwyczajone. Sam transport jest stresujący i obniża reakcje układu odpornościowego.

Mieszanie cieląt naraża je na kontakt z nieznanymi patogenami, a do tego dochodzi stres związany z przystosowaniem się do nowego systemu żywienia. Poważnym problemem związanym z dobrostanem bydła jest fakt, że wiele cieląt zapada wtedy na choroby układu oddechowego czy wirusową biegunkę bydła.

Takiego zjawiska nie ma podczas wypasu leśno-pastwiskowego, gdzie cielęta rodzą się i najczęściej zostają przy matce. Te wczesne problemy zdrowotne, a tym samym zakłócenia dobrostanu, mogą wpływać długofalowo na późniejsze życie zwierząt. System produkcji z dużym zagęszczeniem zwierząt powoduje zwiększenie podatności na choroby i dlatego w tym systemie stosuje się więcej lekarstw, w tym antybiotyków.

W przypadku hodowli w pomieszczeniach zamkniętych zbyt mała przestrzeń na jednego osobnika prowadzi do większej agresji, urazów i obtłuczeń. Takie interakcje antagonistyczne mogą prowadzić do obrażeń, których nie zaobserwowano wśród zwierząt na pastwiskach o odpowiednich rozmiarach.

Z kolei w systemie ekstensywnym zwierzęta mogą łatwo oddalić się, aby uniknąć konfrontacji. Bydło trzymane w pomieszczeniach zamkniętych na betonowych lub rusztowych podłogach często odczuwa ból spowodowany opuchniętymi stawami skokowymi, kolanowymi lub przez inne urazy nóg. Udowodniono, że jeśli podłożem jest ziemia lub ściółka, zamiast betonu, urazy te są znacznie rzadsze.

Naukowcy udowodnili także, że dobrostan jest efektywniejszy, jeśli bydło może wybrać kiedy jeść i jaki pokarm spożywać, tak jak ma to miejsce na pastwiskach ekstensywnych i w systemie półintensywnym. Żywnienie bydła utrzymywanego dla opasu prawie zawsze kładzie nacisk na

jak najszybsze przyrosty w jak najkrótszym czasie. Dawki pokarmowe składają się w dużym stopniu z paszy treściwej co jest niezgodne z naturą tych zwierząt. Często brakuje paszy objętościowej, która jest podstawą pracy układu pokarmowego przeżuwaczy.

Poprawa dobrostanu jest częściowo spowodowana lepszym funkcjonowaniem układu odpornościowego i zmniejszonym prawdopodobieństwem wystąpienia chorób. Zwierzęta tak hodowane rzadko cierpią na kulawizny i zmiany w obrębie powłoki zewnętrznej.

Ponadto, przeprowadzane badania potwierdzają brak objawów kaszlu, wydzieliny z nosa, wydzieliny z oczu, utrudnionego oddychania, biegunki lub wzdęć żwacza. Nie zaobserwowano również zachowań agresywnych i nietypowych.

Warto także zwrócić uwagę na zużycie wody, będące ważnym aspektem ekologicznym. W porównaniu czterech systemów produkcji wołowiny pod względem ilości zużywanej wody, w wypasie leśno-pastwiskowym na kilogram wołowiny zużycie wyniosło prawie osiem razy mniej wody niż w przypadku hodowli stosujących wypas na pastwiskach niezadrzewionych, dodatkowo nawadnianych i nawożonych. Dzieje się tak, ponieważ zachowana jest większa ilość wody w glebie i roślinności.

Większa ilość i różnorodność roślin w systemie sylwo-pastoralnym może powodować zmiany w mikroklimacie pastwiska, poprawiać siedlisko naturalne, prowadzić do regeneracji całego ekosystemu i wzrostu różnorodności biologicznej.

Oczywiście, również bydło mięsne wypasane ekstensywnie może napotkać trudne warunki, jednak występują one w bez porównania mniejszym stopniu niż w hodowli intensywnej. Może się tak zdarzyć na przykład na źle zarządzanych pastwiskach, w sytuacji wystąpienia niewystarczającej ilości pożywienia na pastwisku, z powodu nieodpowiedniego bilansu pokarmowego lub niedostatecznej ilości wody.

Rasy bydła mięsnego do hodowli ekstensywnej

Wybór rasy powinien uwzględniać preferencje hodowcy oraz specyfikę dostosowania do środowiska hodowlanego. Do ekstensywnego wypasu, opasu pastwiskowego i żywienia zimowego opartego na paszach gospodarskich najczęściej wybierane są rasy: Hereford i Angus, cieszące się największą popularnością na farmach otwartych. Popularne są również Charolaise, Piemontese, Simental mięsny, Highland i Limousine.

Hodowca musi podjąć decyzję czy wybierze bydło ras dobrze umięśnionych, ale delikatnych i wymagających dobrej jakości paszy, czy też rasę bydła o cechach pierwotnych, dobrze przystosowaną do przeciętnych jakościowo pastwisk i do warunków na otwartej przestrzeni, na których krowy łatwo się cielą i są opiekuńcze.

Ponadto, musi wyliczyć jakie będą koszty produkcji i spodziewane dochody. Należy pamiętać, że na efektywność produkcji, poza żywieniem, rzutuje pełnowartościowy i zdrowy materiał hodowlany oraz organizacja systemu żywienia.

Ze względu na pochodzenie i kaliber bydło mięsne można podzielić na trzy zasadnicze grupy ras:

Bydło brytyjskie (wyspiarskie) – rasy pochodzące z Wysp Brytyjskich charakteryzujące się niewielkim rozmiarem, przystosowaniem do stosunkowo trudnych, wyspiarskich warunków klimatycznych i ukształtowania terenu. Zaowocowało to wykształceniem się takich cech jak odporność na choroby czy możliwość dobrego wykorzystania runi pastwiskowej. Ponadto, rasy te cechują się dużą łatwością wycieleń oraz silnym instynktem macierzyńskim. Ze względu na te cechy nadaje się doskonale do całorocznego utrzymania na pastwisku, nawet w warunkach ostrego klimatu. Do tej grupy zaliczyć można rasy: Hereford, Aberdeen Angus, Welsh Black, Highland czy Galloway.

Bydło mięsne z Francji i Włoch (kontynentalne) – charakteryzuje się dużą masą ciała (ze względu na pierwotne wykorzystanie ich jako siły pociągowej) oraz wybitnym umięśnieniem. Przystosowane jest dobrze do warunków obfitego żywienia. W tej grupie znaleźć można rasę Charolaise, Limousine, Piemontese, Salers.

Bydło z Ameryki Północnej (importowane) – rasy z Ameryki Północnej to przede wszystkim te wywodzące się od zwierząt europejskich, które przywieziono do Stanów Zjednoczonych i Kanady, a następnie poddano selekcji przystosowującej do lokalnych potrzeb. Z tego względu mogą być utrzymywane w warunkach zarówno ekstensywnego, jak i intensywnego żywienia.

Należy pamiętać że nawet w obrębie tej samej rasy można znaleźć linie, typy, które różnią się zasadniczo między sobą.